

LBRIS

We know
books

Măiestria învățării

Ridicarea învățării
la rang de artă

James Anderson

Traducere din limba engleză
de Maria-Cristina Mocanu

Cuprins

Să începem! XIII

PARTEA I: NEVOIA DE ACȚIUNE

Capitolul 1: Cât de bine îi pregătim pe elevi pentru viitor?	5
Capitolul 2: Nu avem o problemă de predare, avem o problemă de învățare	14

PARTEA a II-a: MENTALITATEA STĂ LA BAZA CAPACITĂȚII DE A ÎNVĂȚA

Capitolul 3: Pilotul automat pentru învățare	31
Capitolul 4: Cum facem alegeri?	43
Capitolul 5: Schimbarea mentalităților: un impuls în direcția cea bună	54
Capitolul 6: Valoarea se regăsește în povestea din spate	66

PARTEA a III-a: CE ESTE ÎNVĂȚAREA?

Capitolul 7: Transformarea învățării din activitate în artă	81
Capitolul 8: Învățarea: abilitatea de a învăța	87

PARTEA a IV-a: CELE CINCI ELEMENTE ESENȚIALE ALE ÎNVĂȚĂRII

Capitolul 9: Provocare: care este calea către creștere?	101
Capitolul 10: Obiceiurile minții: acțiuni pentru creștere	115
Capitolul 11: Greșelile: găsirea de informații pentru creștere	126
Capitolul 12: Feedbackul: căutarea de informații pentru creștere	134
Capitolul 13: Efortul: moneda creșterii	141

PARTEA a V-a: CELE ȘASE NIVELURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Capitolul 14: Matricea Învățării	161
Capitolul 15: Persoanele care nu învață	167
Capitolul 16: Persoane care învață – nivelul începător	170

Capitolul 17: Persoane care învață - nivelul de performanță	174
Capitolul 18: Învățarea și capacitatea de acțiune a celui care învață	179
Capitolul 19: Persoane care învață ghidat	184
Capitolul 20: Persoane care învață independent	189
Capitolul 21: Persoane care învață agil	196
Capitolul 22: De ce are lumea nevoie de persoane care învață agil	201

PARTEA a VI-a: CREAREA UNEI CULTURI A ÎNVĂȚĂRII

Capitolul 23: Evaluarea culturii învățării	215
Capitolul 24: Crearea unei culturi a învățării și a creșterii	244

PARTEA a VII-a: CONSTRUIREA UNEI COMUNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Capitolul 25: Cum răspundem nevoilor profesorilor?	263
Capitolul 26: Cum le arătăm profesorilor viitorul?	270

PARTEA a VIII-a: CUM DEZVOLTĂM CAPACITATEA DE ÎNVĂȚARE?

Capitolul 27: Predarea pentru a dezvolta capacitatea de învățare	283
De acum încolo, încotro?	301

LBRIS

We know
books

Partea I
Nevoia de acțiune

Ce anume din ceea ce se întâmplă astăzi în școala ta va aduce beneficii elevilor peste douăzeci de ani?

Ne începem călătoria *Învățării* printr-o scurtă explorare a scopului general al educației. Sarcina ta, în calitate de lider școlar, este să pregătești elevii pentru o lume în continuă schimbare, din ce în ce mai complexă și mai provocatoare. Elevii trebuie să învețe cum să gestioneze diverse circumstanțe și cum să nu devină victime, să fie puternici când se confruntă cu schimbări, nu neputincioși în fața lor. Pe scurt, ești responsabil de formarea unor elevi care să aibă putere de acțiune în societate. Întrebarea cu care aș dori să încep este: cât de mult îți permite sistemul actual de educație să faci acest lucru?

Ne uităm apoi la un sistem care a devenit aproape obsedat de predare. În școli discutăm în mod constant despre calitatea predării, despre cele mai eficiente strategii de predare și despre modul în care putem măsura impactul predării asupra învățării elevilor. Dar oare care este rolul elevilor în propria lor învățare? Știm foarte bine ce ar trebui să facă profesorii eficienți, însă avem oare același nivel de claritate cu privire la ceea ce ar trebui să facă elevii eficienți?

Capitolul 1

Cât de bine îi pregătim pe elevi pentru viitor?

Elevii trebuie să învețe cum să gestioneze diverse circumstanțe, nu să devină victime.

CEA MAI MARE PROVOCARE A CONDUCERII ȘCOLARE DE ASTĂZI

Îl ascultam pe Karl, directorul unei școli secundare de mici dimensiuni, descriind cea mai mare provocare a conducerii unei școli astfel:

Vreau ca elevii mei să abordeze viața cu o atitudine de tipul „sunt capabil să găsec o cale”. Altfel, vor rămâne blocați în mentalitatea pe care o au acum, iar asta nu este suficient. Mă îngrijorează faptul că prea mulți dintre tinerii noștri nu au suficientă încredere în sine, care să le permită să depășească modul în care privesc lumea astăzi.

Vreau să le cultiv aspirațiile și să îmbunătățesc rezultatele tuturor elevilor mei, astfel încât aceștia să exceleze la școală și în viața de după școală.

Vreau să creez o cultură școlară – un mod în care ne desfășurăm activitatea aici – care să încurajeze o dezvoltare maximă a tinerilor și a profesorilor mei. Să-i ajut să descopere o cale spre reușită la școală și prosperitate în viață.

La fel ca mulți alți lideri școlari cu care lucrez, Karl are o conștiință socială profundă. Vrea să genereze o schimbare *reală* în viața elevilor săi, astfel încât aceștia să poată crea o lume mai bună pentru ei și pentru ceilalți. Încearcă să creeze o cultură școlară care îi pregătește pe elevi pentru viața de *după* școală, nu doar pentru viața *din* școală.

Am auzit această idee repetată la nesfârșit.

Carl, directorul unei școli primare, a descris cât de îngrijorat era de faptul că elevii săi nu își lărgeau orizontul. Pe hârtie, școala se descurca bine, dar el simțea că ar trebui să aibă un procent mai mare de elevi care să depășească așteptările, nu doar să le îndeplinească. Elevii săi nu aveau obiceiul de a se autodepăși. Prea mulți dintre ei erau mulțumiți să stea și să aștepte ca școala și viața să li se întâmple. Erau doar persoane care învățau pasiv și care se descurcau mereu „suficient de bine”.

Elizabeth, nemulțumită de modul în care sistemul și comunitatea apreciază educația, mi-a spus că nu a mai acordat prea multă atenție rezultatelor elevilor săi din anul terminal. Mulți dintre ei primeau oferte de la universități încă dinainte să-și susțină examenele. Ea mi-a spus: „Sistemul în sine limitează aspirațiile elevilor și capacitatea lor de a reuși în viață... Adevărata măsură a reușitei școlare nu este ceea ce reușesc elevii să facă într-un an, ci cum vor reuși peste douăzeci de ani!”

Jan, un alt director, spunea că sistemul menține profesorii captivi în capcana concentrării asupra obiectivelor pe termen scurt. Este un sistem care plasează întreaga responsabilitate a obținerii de rezultate asupra profesorilor. De fapt, ea a simțit că profesorii ei erau atât de concentrați pe rezultatele pe termen scurt, încât fie au pierdut din vedere obiectivele pe termen lung, fie pur și simplu nu au mai avut timpul necesar pentru a le aborda. Și-ar dori ca profesorii, comunitatea și cultura pe care a creat-o să înțeleagă faptul că școala înseamnă mai mult decât furnizarea de conținut și standarde. Școala este, de fapt, despre pregătirea elevilor pentru viitor.

Deb, un alt lider, și-a exprimat aceeași nemulțumire cu privire la faptul că sistemul se axează doar pe ceea ce învață elevii. Ea a declarat: „Trebuie să schimbăm accentul de pe *ceea* ce predăm, pe *modul* în care oamenii învață. Ceea ce va conta pentru acești copii nu este doar ceea ce au învățat la școală, ci faptul că vor ști cum să învețe. Rareori predăm acest lucru și niciodată nu îl măsurăm. Însă este cea mai importantă parte a activității noastre.”

Toți acești lideri sunt preocupați să pregătească elevii cât mai bine pentru viitorul în care vor trăi. Acesta a fost întotdeauna, de fapt, scopul educației. Provocarea pe care ei o recunosc este aceea că sistemul actual nu a fost conceput pentru viitorul pe care îl vor trăi elevii de astăzi, un viitor care va fi foarte diferit de cel imaginat atunci când am absolvit noi școala și de nerecunoscut în comparație cu cel imaginat de părinții noștri atunci când erau ei înșiși în școală.

Poate că a existat de-a lungul istoriei un moment în care școlile puteau să-i învețe pe elevi tot ceea ce aveau nevoie să știe și apoi să-i trimită în societate, pe deplin pregătiți pentru viitor. Dar cu siguranță asta nu se mai întâmplă acum. Tinerii noștri cresc într-o lume care este mai volatilă, incertă, complexă și ambiguă (VICA) ca niciodată. Nu doar că această generație se confruntă cu mai multe schimbări, însă complexitatea schimbărilor pe care le au de înfruntat face ca aceste provocări să fie și mai greu de depășit. Nu este vorba doar de nevoia de a asimila mai multe cunoștințe, ci și de aceea de a fi capabili să învețe mai bine.

Cu o generație în urmă, profesorii se puteau aștepta ca învățăturile pe care le ofereau elevilor să le fie utile o viață întreagă. Astăzi, potrivit lui Richard Riley, fost secretar al educației din SUA (1993-2001), „pregătim elevii pentru locuri de muncă care nu există încă, pentru a folosi tehnologii care nu au fost inventate încă, pentru a rezolva probleme despre care nici măcar nu știm momentan că vor fi probleme”. Rezultatele curriculare pe termen scurt, care ghidează majoritatea activităților de învățare din școlile noastre, pur și simplu nu mai sunt suficiente.

Chiar și ideea de a avea un loc de muncă stabil, o idee pe care cei mai mulți dintre noi am luat-o de bună, dispare. În 2020, Ravi Venkatesan, reprezentant special pentru tineri și inovare la UNICEF, a observat că „nu mai există conceptul de loc de muncă sigur. Și ideile de loc de muncă și carieră par a fi, din ce în ce mai mult, artefacte al secolului trecut... viețile noastre seamănă cu o serie de proiecte.”

Așadar, dacă rezultatele noastre educaționale pe termen scurt – care sunt încă importante – nu sunt suficiente pentru a pregăti elevii pentru acest tip de societate, ce ar trebui să facem? Sună foarte bine să spunem că ne dorim să dezvoltăm aspirațiile elevilor și să îi pregătim să prospere, nu doar să supraviețuiască, în viitorul spre care știm că se îndreaptă, dar ce *înseamnă de fapt* acest lucru?

Dacă am folosi unitatea de măsură a succesului sugerată de Elizabeth, raportându-ne la ceea ce vor face elevii noștri peste douăzeci de ani, cum ar arăta viitorul? Sau invers, dacă nu reușim să-i pregătim bine pentru acest viitor, ce s-ar putea întâmpla?

NEVOIA DE A AVEA CAPACITATEA DE ACȚIUNE

Dacă analizăm problema în profunzime, nevoia pe care o identifică toți acești lideri școlari (și părinții, de altfel) este aceea de a avea capacitate de acțiune.

Dincolo de note bune, de rezultate specifice în materie de conținut, de rezultatele pe termen scurt pe care sistemul nostru le măsoară și le apreciază, ne dorim ca elevii noștri să aibă capacitatea de acțiune în viața reală.

„Acțiune” începe să devină un cuvânt la modă – unul dintre acele cuvinte pe care oamenii le aruncă întâmplător în discuții, având impresia că „toată lumea ar trebui să știe deja totul despre asta”. De fapt, este vorba despre o idee foarte profundă și foarte importantă, pe care nu doar filosofi o dezbat de secole întregi. În esență, se pune întrebarea: în ce măsură ne controlăm noi înșine viețile și în ce măsură suntem controlați de evenimente? În ce măsură sunt indivizii capabili să își exercite liberul arbitru? Această chestiune merită o atenție mult mai mare decât i se acordă în prezent în unele cercuri.

Conceptul capacității de acțiune este esențial în încercarea de a duce o viață bogată, împlinită și plină de sens și de a fi capabili să ieșim în lume și să generăm schimbare.

Pentru a înțelege capacitatea de acțiune, este mai ușor să începem prin a defini ceea ce *nu* este. O persoană care nu are capacitate de acțiune percepe lumea ca fiind ceva ce i se întâmplă, simțindu-se neputincioasă în fața adversității. Atunci când apar provocări și dificultăți, astfel de persoane devin victimele circumstanțelor, incapabile să răspundă eficient.

” Dincolo de note bune, de rezultate specifice în materie de conținut, de rezultatele pe termen scurt pe care sistemul nostru le măsoară și le apreciază, ne dorim ca elevii noștri să aibă capacitatea de acțiune în viața reală.”

Ne temem de faptul că elevii noștri nu vor fi capabili de acțiune în viața lor.

Pe de altă parte, o persoană care *are* capacitate de acțiune controlează circumstanțele în care se află. Lumea încă i se întâmplă, dar este capabilă să reacționeze eficient. Astfel de persoane sunt puternice în fața provocărilor și a adversității, nu neputincioase. Persoanele cu capacitate de acțiune își pot modela și controla viitorul. Controlează circumstanțele în care se află. Astfel, devin ceea ce vor sau trebuie să fie. Ți se pare că aceasta e o descriere corectă, deși amplă, a felului în care ți-ai dori să trăiască elevii tăi peste douăzeci de ani?

Importanța pe care o acordăm în acest moment rezilienței este o reacție la faptul că există un număr mare de elevi care simt că lumea acționează asupra lor și nu pot face față provocărilor și adversităților cu care se confruntă în mod regulat. Preocuparea noastră pentru faptul că unii elevi nu au aspirații înalte se bazează pe faptul că aceștia din urmă nu cred că pot acționa într-un mod care să îi facă puternici. Dorința noastră de a-i vedea pe elevi profitând de oportunitățile din lume vine din dorința ca ei să devină capabili de a controla circumstanțele în care se află.

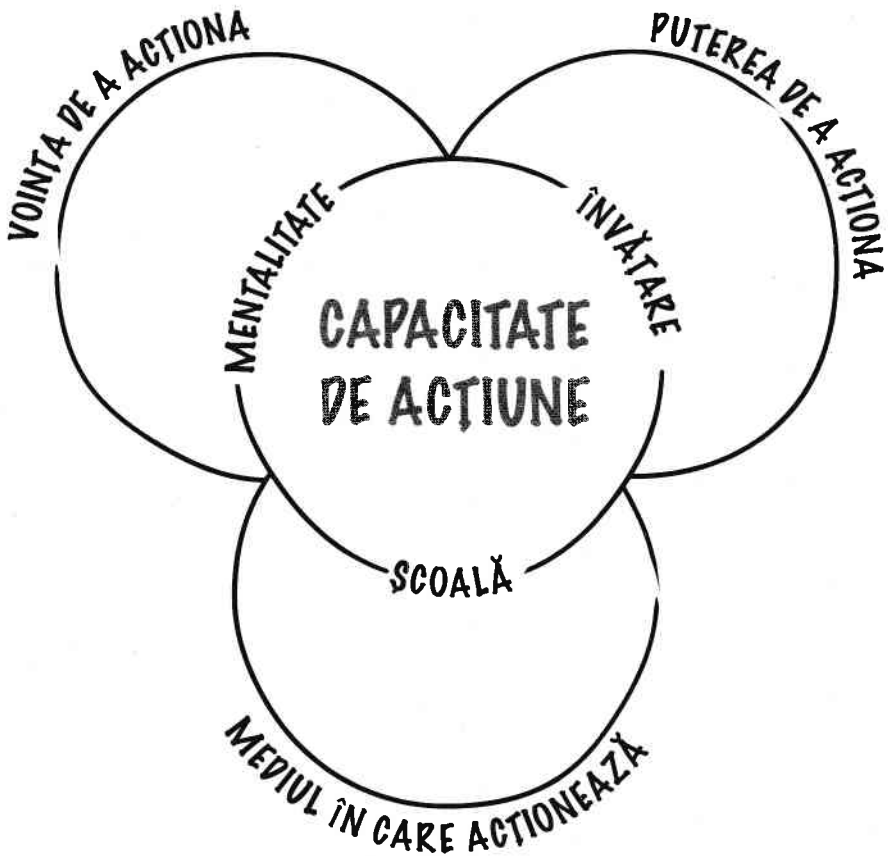
Definirea capacității de acțiune a elevilor

Termenul de „capacitate de acțiune a elevului” se regăsește din ce în ce mai des în documentele de politică educațională la nivel înalt din întreaga lume, cum ar fi cele ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), ale Inițiativei Achievement Gap a Universității Harvard, ale Organizației Bacalaureatului Internațional, ale Ministerului Educației din Victoria și ale Ministerului Educației din Noua Zeelandă, tocmai pentru că aceste instituții anticipează provocările lumii în care vor trăi elevii noștri.

Așa cum se întâmplă de obicei când o idee nouă începe să penetreze sisteme, toată lumea vorbește despre aceleași noțiuni generale, dar vine cu o definiție proprie, ușor diferită. Eu m-am inspirat din cercetările privind capacitatea de acțiune a elevilor și am definit-o astfel:

Capacitatea de acțiune este gradul în care o persoană poate prelua inițiativa și-și poate influența în mod semnificativ lumea, în special atunci când se confruntă cu provocări. Aceasta implică trei elemente interconectate și importante în egală măsură: mediul în care acționează, voința de a acționa și puterea de a acționa.

Cele trei elemente ale capacității de acțiune a elevilor:

Să detaliem această definiție, pentru a vedea cum se leagă de activitatea noastră principală de pregătire a elevilor pentru viitor.

Pentru început, capacitatea de acțiune se manifestă la diferite niveluri. Întrebarea nu este dacă ai sau nu capacitate de acțiune, ci cât de puternică este această capacitate? Calitățile pe care le vom analiza de-a lungul acestei cărți stimulează capacitatea de acțiune a elevilor, făcându-i din ce în ce mai puternici și mai capabili să acționeze asupra lumii.

A avea capacitate de acțiune înseamnă a acționa în mod semnificativ. Este vorba despre posibilitatea de a alege calea pe care să o urmezi în viață. Nu este vorba despre lucrurile banale, ci despre cele cu adevărat importante, despre a fi capabil să aduci o schimbare semnificativă în viața ta și în viața altora. Prea multe dintre inițiativele care cultivă capacitatea de acțiune a elevilor, pe care le întâlnim în școli în zilele noastre, se concentrează pe alegeri triviale.

Capacitatea de acțiune presupune să te afli într-un mediu în care să poți acționa. Nu vorbim doar despre lumea în general, în care trăim cu toții. Vorbim despre un mediu plin de provocări, necesare pentru a stimula creșterea. În contextul activității noastre în școli, mediul școlii și al clasei este cel care trebuie să provoace elevii și să le stimuleze creșterea.

Se poate spune că ritmul schimbărilor și nivelul provocărilor din lumea de astăzi oferă mai multe oportunități de creștere decât au existat vreodată. Totuși, după cum au subliniat liderii școlari de mai sus, nu este suficient doar să avem parte de circumstanțele propice. Școlile noastre pot oferi oportunități provocatoare, dar elevii trebuie, la rândul lor, să-și dorească să profite de aceste oportunități. Ei trebuie să aibă voința de a acționa.

Voința de a acționa

Provocările se pot prezenta în două moduri:

- Uneori apar provocări și ai de ales între a le înfrunța sau a le ignora. Singura consecință a alegerii de a lăsa ceva să treacă pe lângă tine este faptul că pierzi oportunitatea de a realiza ceva. În acest caz, alegerea pe care o ai de făcut este *dacă vei acționa* sau nu. Ne referim la această situație ca fiind o oportunitate.
- Apoi, există provocări care nu pot fi evitate, cum ar fi pandemia Covid. Lumea ți se întâmplă ție. Problema aici nu este *dacă vei acționa*. Problema este *dacă poți acționa*. Ne referim la această situație ca fiind o adversitate.

Ne-am dori ca elevii noștri să aleagă să acționeze atunci când apar situații inevitabile. Chiar și atunci când sunt forțați să acționeze, ca în timpul pandemiei, persoanele care învață constant vor accepta provocarea ca pe o oportunitate de învățare unică în viață. Însă nu toți oamenii aleg să acționeze.

De ce ar alege elevii să nu acționeze în fața unei oportunități? Pe unii s-ar putea să nu-i intereseze, *alegând* să nu meargă pe acea cale. Își exersează astfel liberul arbitru. În multe cazuri, aceasta este o alegere perfect rezonabilă.

Dar problema reală în acest caz nu este că unii elevi aleg să nu acționeze, ci faptul că unii dintre ei nu cred că au posibilitatea de a alege să acționeze atunci când li se ivește o oportunitate.

Mulți dintre elevi au convingeri autolimitante, cum că nu sunt „tipul potrivit de persoană” care să profite de o anumită oportunitate, crezând că

nu sunt suficient de inteligenți, nu au talent muzical sau sunt buni doar la limbi străine, nu și la matematică. Această convingere că însușirile lor de bază – cum ar fi talentele, abilitățile și inteligența – sunt imuabile este denumită de Carol Dweck, profesor la Stanford, drept „mentalitate fixă”.

O mentalitate fixă limitează voința de a acționa a unui elev, nu pentru că acesta alege să nu acționeze, ci pentru că se crede incapabil să acționeze. Această convingere îi limitează capacitatea de a-și exercita liberul arbitru.

Una e să nu profiți de o oportunitate și alta e ce se întâmplă când apare adversitatea. În primul caz, oportunitatea este ratată. Însă o persoană cu o mentalitate fixă își va analiza propriile însușiri și se va întreba dacă are sau nu abilitățile necesare pentru a-i face față atunci când se confruntă cu adversitatea. Dacă răspunsul este negativ, nu vede nicio modalitate prin care să-și dezvolte aceste abilități. Devine astfel victima circumstanțelor.

Ne dorim ca elevii să aibă de ales în viață și să-și exercite liberul arbitru. Ei nu vor lua întotdeauna deciziile pe care le-am dori noi, dar există o mare diferență între a nu face ceva pentru că nu vrei și a nu face ceva pentru că nu crezi că poți.

” ... există o mare diferență între a nu face ceva pentru că nu vrei și a nu face ceva pentru că nu crezi că poți.”

La baza comunității de învățare pe care o vei crea stă mentalitatea de creștere. Aceasta se definește ca fiind capacitatea de a înțelege că suntem capabili de creștere. Dezvoltarea unei mentalități de creștere permite unei persoane care învață să identifice din ce în ce mai multe oportunități acolo unde anterior nu credea că există vreuna. Îi dezvoltă totodată abilitatea de a înțelege că, deși lumea i se întâmplă în momentul respectiv, poate acționa. Cu cât devenim mai orientați spre creștere, cu atât mai mult ne dezvoltăm capacitatea de a acționa în societate.

Puterea de a acționa

Nu în ultimul rând, există puterea de a acționa. Una este să te afli într-un mediu care te provoacă să acționezi și alta să dorești și să fii convins că ai capacitatea de a înfrunta orice provocare și să acționezi. A-ți dezvolta puterea

de a acționa și a reuși să faci față oricărei provocări sau să depășești orice adversitate este cu totul altă poveste.

Așa cum am spus mai sus, capacitatea de a acționa se manifestă la diverse niveluri și are de-a face cu situațiile importante din viața noastră, nu cu cele banale. Cu toții avem capacitatea de a acționa asupra lucrurilor ușoare cu care ne confruntăm. În capitolul 9 vom examina provocările „sub și peste standard”. Provocările sub standard pot fi gestionate cu capacitățile noastre actuale – sunt „lucruri ușoare pe care nu le-am făcut încă”. Acestea sunt lucruri asupra cărora avem deja capacitatea de a acționa, chiar dacă este posibil să nu le fi întâlnit niciodată înainte.

Lucrurile pe care le întâlnim în viață și care depășesc capacitățile noastre actuale, atât provocările, cât și adversitățile, sunt cele asupra cărora ne dorim să putem acționa. Pentru a controla lucrurile care depășesc capacitățile noastre actuale, trebuie să ne schimbăm, să ne transformăm în persoane care au abilitățile necesare. Capacitatea de a acționa nu este o însușire care ne este dată, pur și simplu. Este o abilitate pe care trebuie să ne-o dezvoltăm.

Pentru a-și dezvolta capacitatea de acțiune, o persoană care învață trebuie să se schimbe, nu doar să-și schimbe mediul în care trăiește. Trebuie să-și autoevalueze capacitatea de a crește, eliminând orice convingeri autolimitante. Astfel, își dezvoltă ceea ce numim o mentalitate de creștere. De asemenea, trebuie să își dezvolte abilitățile, precum și capacitatea de a acționa asupra lumii.

Despre asta este vorba, de fapt, în *Măiestria învățării*.